

ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Мінагрополітики
від 04 жовтня 2023 року № 1754

УДК 634.836

Код UPOV: VITIS

**Методика
проведення експертизи сортів винограду (*Vitis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність**

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Vitis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Матеріал постачається у таких формах:

(a) укорінені рослини;

(b) укорінені живці щеплені, на визначеній компетентним органом підщепі;

(c) верхівкові живці для відтворення щеплених рослин; або

(d) живці для відтворення укорінених рослин.

3) Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 5 рослин або 5 чубуків, достатніх для відтворення 5 рослин. Якщо сорти, не стійкі до філоксери (*Phylloxera vastatrix*), компетентний орган може запропонувати достатню кількість філоксеростійких підщеп для відтворення 10 укорінених живців або 10 кореневласних рослин.

4) Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

5) Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати щонайменше два незалежні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3) *Умови проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) *План експертизи*

Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин $3,0 \times 2,0$ м.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми

основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 5 рослин нетипові не допускаються.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Молодий пагін: відкритість верхівки (ознака 2);
- Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки (ознака 6);
- Молодий листок: густота прилеглих волосків між головними жилками на нижньому боці пластинки (ознака 7);
- Квітка: статеві органи (ознака 16);
- Розвинений листок: кількість часток (ознака 20);
- Час початку достигання ягід (ознака 31);
- Ягода: форма (ознака 36);
- Ягода: забарвлення шкірки (ознака 37);
- Ягода: антоціанове забарвлення м'якоті (ознака 40);
- Ягода: специфічний аромат (ознака 42);
- Ягода: формування насіння (ознака 43).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

У сортів-еталонів (крім сортів підщеп) після назви вказується забарвлення ягоди, за стандартизованим кодом Європейського товариства класифікації сортів: В – біле, G – сіре, N – чорне, Rg – червоне, Rs – рожеве.

В окремому стовпчику, навпроти кожної ознаки, подано кодові номери відповідної ознаки в Описі сортів винограду та видів *Vitis* L., розроблені спільними зусиллями O.I.V. (Міжнародна організація винограду і вина), IPGRI (Міжнародний інститут генетичних ресурсів рослин) та UPOV з метою уникнення помилок, через різноманітність і різномірність існуючих переліків відмітних ознак. Коди (від 1 до 9) потрібні для електронного опрацювання результатів.

O – кодовий номер O.I.V.

I – кодовий номер IPGRI.

7. Таблиця ознак сортів винограду

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Час розпускання бруньок MG 07–09 O-301 I-7.1.1	дуже ранній	1	Nero
		ранній	3	Chardonnay
		середній	5	Cabernet Sauvignon
		пізній	7	Mourvèdre
		дуже пізній	9	Airen
2. (*) (+) QN	Молодий пагін: відкритість верхівки VG 11–19 O-001 I-6.1.1	закрита	1	Riparia Gloire de Montpellier
		слабко відкрита	2	3309 Couderc
		напіввідкрита	3	Kober 5 BB
		широковідкрита	4	Cina
		повністю відкрита	5	Pinot noir, Riesling
3. (*) (+) QN	Молодий пагін: щільність прилеглих волосків на верхівці VG 11–19 O-004 I-6.1.3	відсутні або дуже нещільна	1	3309 Couderc
		нещільна	3	Chasselas blanc
		середня	5	Pinot noir
		щільна	7	Lipovina
		дуже щільна	9	Meunier
4. (*) (+) QN	Молодий пагін: антоціанове забарвлення прилеглих волосків на верхівці VG, 11–19	відсутнє або дуже слабке	1	Furmint
		слабке	3	Riesling
		помірне	5	Barbera
		сильне	7	Cabernet

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	O-003			Sauvignon
	I-6.1.2	дуже сильне	9	Cina
5. (+) QN	Молодий пагін: щільність прямих волосків на верхівці VG 11–19 O-005 I-6.1.4	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	3309 Couderc
		середня	5	3306 Couderc
		щільна	7	Riparia Gloire de Montpellier
		дуже щільна	9	
6. (*) (+) PQ	Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки VG 11–19 O-051 I-6.1.16	жовто-зелене	1	Furmint
		зелене	2	Silvaner
		зелене з антоціановими плямами	3	Riesling
		світло-мідно- червоне	4	Kober 5 BB
		темно-мідно- червоний	5	Chasselas blanc
		винно-червоне	6	Deckrot
7. (*) (+) QN	Молодий листок: щільність прилеглих волосків між жилками на нижньому боці пластинки VG, 11–19 O-053 I-6.1.17	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	Muscat à petits grain blancs
		середня	5	Merlot, Riesling
		щільна	7	Clairette
		дуже щільна	9	Meunier

1	2	3	4	5
8. (+) QN	Молодий листок: щільність прямих волосків на жилках із нижнього боку пластинки VG, 11–19 O-056 I.6.1.20	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot
		нещільна	3	3309 Couderc
		середня	5	Kober 125 AA
		щільна	7	Teleki 8 B
		дуже щільна	9	Riparia Scribner
9. (+) QN	Пагін: положення (до підв'язування) VS 60–69 O-006 I-6.1.5	вертикальне	1	Garnacha tinta
		напіввертикальне	3	Muscat Ottonel
		горизонтальне	5	Barbera
		напівпоникле	7	Aramon noir
		поникле	9	Albillo Real
10. (+) PQ	Пагін: забарвлення дорсального боку міжвузлів VG, 60–69 O-007 I-6.1.6	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Carignan
		червоне	3	Riesling
11. (*) (+) PQ	Пагін: забарвлення вентрального боку міжвузлів VG, (a), 60–69 O-008 I-6.1.7	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Carignan
		червоне	3	Mourvedre

1	2	3	4	5
12. (+) PQ	Пагін: забарвлення дорсального боку вузлів VG, (a), 60–69 O-009 I-6.1.8	зелене	1	Sauvignon
		зелене і червоне	2	Barbera
		червоне	3	Kober 5 BB
13. (+) PQ	Пагін: забарвлення вентрального боку вузлів VG, (a), 60–69 O-010 I-6.1.9	зелене	1	3309 Couderc
		зелене і червоне	2	Börner
		червоне	3	Kober 5 BB
14. QN	Пагін: щільність прямих волосків на міжвузлях VG, (a), 60–69 O-012 I-6.1.11	відсутні або дуже нещільна	1	3309 Couderc
		нещільна	3	161-49 Couderc
		середня	5	Teleki 8 B
		щільна	7	Kober 125 AA, Riparia Scribner
		дуже щільна	9	Cina
15. QN	Пагін: вусики за довжиною VG, (a), 60–73 O-017 I-6.1.15	дуже короткі	1	Rupestris du Lot
		короткі	3	Aramon noir
		середні	5	Pinot noir
		довгі	7	Chasselas blanc
		дуже довгі	9	Emperor
16. (*) (+)	Квітка: статеві органи VG	добре розвинені тичинки, відсутня маточка	1	Rupestris du Lot

1	2	3	4	5
QL	61–68 O-151 I-6.2.1	добре розвинені тичинки, редукована маточка	2	3309 Couderc
		добре розвинені тичинки і добре розвинена маточка	3	Chasselas blanc
		відхилені тичинки і добре розвинена маточка	4	Kober 5 BB, Ohanes
17. (*) QN	Розвинений листок: розмір пластинки VG 75–81, (b) O-065 I-6.1.21	дуже малий	1	Paulsen 1103
		малий	3	Gamay
		середній	5	Cabernet Sauvignon
		великий	7	Carignan
		дуже великий	9	Bobal, Emperor
18. (*) (+) PQ	Розвинений листок: форма пластинки 75–81 VG, (b) O-067 I-6.1.22	серцеподібна	1	Petit Verdot
		дельтоподібна	2	Riparia Gloire de Montpellier
		п'ятикутна	3	Chasselas blanc
		округла	4	Clairette
		ниркоподібна	5	Rupestris du Lot
19. QN	Розвинений листок: пухирчатість верхнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-075	відсутня або дуже слабка	1	Rupestris du Lot
		слабка	3	Chasselas blanc
		помірна	5	Semillon
		сильна	7	Merlot
		дуже сильна	9	Brancellao

1	2	3	4	5
	I-6.1.26			
20.	Розвинений листок:	одна	1	Rupestris du Lot
(*)	кількість лопатей	три	2	Chenin blanc
(+)	VG, (b)	п'ять	3	Chasselas blanc
QN	75–81	сім	4	Vermentino
	O-068	більше семи	5	Herbon
	I-6.1.23			
21.	Розвинений листок:	відсутні або дуже	1	Melon
(+)	верхні бічні вирізи за	мілкі		
QN	глибиною	мілкі	3	Gamay
	VG, (b), 75–81	середні	5	Merlot
	O- –	глибокі	7	Chasan
	I-6.1.34	дуже глибокі	9	Chasselas Cioutat
22.	Лише сорти з	відкрите	1	Folle Blanche
(+)	лопатовими листками.	закрите	2	Chasselas blanc
QN	Розвинений листок:	слабо	3	Cabernet
	розташування лопатей	перекриваються		Sauvignon
	верхніх листкових	сильно	4	Clairette
	вирізів	перекриваються		
	VG, (b), 75–81			
	O-082			
	I-6.1.33			
23.	Розвинений листок:	дуже широко	1	Rupestris du Lot
(*)	розташування лопатей	відкрите		
(+)	біля черешка	широко відкрите	2	Riparia Gloire de
QN	VG, (b)			Montpellier
	75–81	напіввідкрите	3	Aramon noir

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	O-079 I-6.1.30	слабко відкрите	4	Sauvignon
		закрите	5	Chasselas blanc
		слабко перекриваються	6	Aubun
		наполовину перекриваються	7	Riesling
		сильно перекриваються	8	Clairette
		дуже сильно перекриваються	9	Domina
24. (*) (+) QN	Розвинений листок: зубці за довжиною VG, (b) 75–81 O-078 I-6.1.28	короткі	3	Pinot noir
		середні	5	Merlot
		довгі	7	Carignan
25 (*) (+) QN	Розвинений листок: відношення довжина / ширина зубця VG, (b), 75–81 O-078 I-6.1.29	дуже мале	1	157-11 Couderc
		мале	3	Silvaner
		середнє	5	Chasselas blanc
		велике	7	Muscat of Alexandria
		дуже велике	9	Sangiovese
26. (*) (+) PQ	Розвинений листок: форма зубців VG (b) 75–81	обидва боки увігнуті	1	
		обидва боки прямолинійні	2	Muscat à petits grain blancs

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	O-076 I-6.1.27	обидва боки випуклі	3	Chenin blanc
		один бік увігнутий, другий – випуклий	4	Aspiran
		поєднання зубців із обома прямолінійними боками та обома випуклими	5	Cabernet franc
27. (*) (+) QN	Розвинений листок: частка головних жилок на верхньому боці листка з антоціановим забарвленням VG, (b), 75–81 O- – I-6.1.24	відсутня або дуже низька	1	Garnacha tinta
		низька	3	Muscat of Alexandria
		середня	5	Dornfelder
		висока	7	Deckrot
		дуже висока	9	Cabernet Mito
28. (*) QN	Розвинений листок: щільність прилеглих волосків між головними жилками з нижнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-084 I-6.1.35	відсутні або дуже нещільна	1	Chasselas blanc
		нещільна	3	Gamay
		середня	5	Cabernet Sauvignon
		щільна	7	Clairette
		дуже щільна	9	Isabella
29. (*)	Розвинений листок: щільність прямих	відсутні або дуже нещільна	1	Rupestris du Lot

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	волосків на головних жилках з нижнього боку пластинки VG, (b), 75–81 O-087 I-6.1.38	нещільна	3	Perle de Csaba
		середня	5	Muscat Ottonel
		щільна	7	Kober 125 AA
		дуже щільна	9	Börner
30. (+) QN	Розвинений листок: довжина черешка порівняно із довжиною головної жилки MG, (b), 75–81 O-093 I-6.1.40	значно коротша	1	
		коротша	2	Riparia Gloire de Montpellier
		однакова	3	Garnacha tinta
		довша	4	Cardinal Rg
		значно довша	5	
31. (*) (+) QN	Час початку достигання ягід MG 81 O-303 I-7.1.4	дуже ранній	1	Perle de Csaba
		ранній	3	Pinot noir
		середній	5	Riesling
		пізній	7	Carignan
		дуже пізній	9	Olivette noire
32. (*) QN	Гроно: розмір (без ніжки) VG, 89 O- – I-6.2.2	дуже малий	1	Kober 5 BB
		малий	3	Riesling
		середній	5	Chasselas blanc
		великий	7	Trebbiano Toscano
		дуже великий	9	Nehelescol
33. (*)	Гроно: за щільністю VG	дуже нещільне	1	Uva rara
		нещільне	3	Cardinal

1	2	3	4	5
(+)	89	середнє	5	Chasselas blanc
QN	O-204	щільне	7	Sauvignon
	I-6.2.3	дуже щільне	9	Meunier
34.	Гроно: ніжка	дуже коротка	1	Silvaner
(*)	первинного грона за	коротка	3	Gewürztraminer
(+)	довжиною	середня	5	Marsanne
QN	VG, 89	довга	7	Alphonse
	O-206			Lalavallee
	I-6.2.4	дуже довга	9	Freisa
35.	Ягода: розмір	дуже малий	1	Corinthe noir
(*)	VG	малий	3	Riesling
QN	89	середній	5	Blauer
	O- —			Portugieser
	I-6.2.5	великий	7	Muscat of
				Alexandria
		дуже великий	9	Alphonse
				Lavallée
36.	Ягода: форма	сплюснута	1	Tompa
(*)	VG	куляста	2	Chasselas blanc
(+)	89	широкоеліптична	3	Müller Thurgau
PQ	O-223	вузькоеліптична	4	Olivette noire
	I-6.2.6	циліндрична	5	Kahlili belyi
		тупояйцеподібна	6	Ahmeur bou
				Ahmeur
		яйцеподібна	7	Bicane
		обернено- яйцеподібна	8	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
		рогоподібна	9	Santa Paula B
		пальчикоподібна	10	Black finger
37. (*) PQ VG 89 O-225 I-6.2.8	Ягода: забарвлення шкірки (без воскового нальоту)	зелене	1	King Husainy
		жовто-зелене	2	Chasselas blanc
		жовте	3	Palatina
		жовто-рожеве	4	Moscatel grano menudo rojo
		рожеве	5	Chasselas rose
		червоне	6	Molinera gorda
		сіро-червоне	7	Pinot gris
		темно-червоно- фіолетове	8	Cardinal
		блакитно-чорне	9	Pinot noir
38. QN	Ягода: відокремлювання від плодоніжки VG, 89 O-240 I-6.2.13	важке	1	Carignan
		помірно легке	2	Silvaner
		дуже легке	3	Isabella
39. QN	Ягода: шкірка за товщиною VG, 89 O-228 I-7.1.6	тонка	1	Chasselas blanc
		середня	2	Carignan
		товста	3	Servant
40. (*) QN	Ягода: антоціанове забарвлення м'якоті VG	відсутнє або дуже слабке	1	Pinot noir
		слабке	3	Gamay de
		слабке	3	Gamay de

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
	89 O-231 I-6.2.9			Bouze
		помірне	5	Gamay de Chaudenay
		сильне	7	Alicante Bouschet
		дуже сильне	9	Deckrot
41. QN	Ягода: твердість м'якоті VG, 89 O-235 I-6.2.11	м'яка або слабко тверда	1	Pinot noir
		помірно тверда	2	Italia
		дуже тверда	3	Sugraone, Sultanina
42. (*) PQ	Ягода: особливий аромат VG 89 O-236 I-6.2.12	відсутній	1	Auxerrois
		мускатний	2	Muscat d'Alexandrie
		лабрусковий	3	Isabella
		трав'янистий	4	Cabernet Sauvignon
		інший, ніж вище- перераховані	5	Chardonnay, Merlot, Pinot noir, Riesling
43. (*) (+) QL	Ягода: утворення насіння VG 89 O-241 I-6.2.7	відсутнє	1	Corinthe noir
		рудиментарне	2	Sultanina
		повноцінне	3	Riesling

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
44. PQ	Здерев'янілий пагін: основне забарвлення VG 91-00 O-103 I-6.1.42	жовтувато-коричневе	1	Garnacha tinta
		оранжево-коричневе	2	Malvar, Portugieser
		темно-коричневе	3	Chasselas blanc
		червонувато-коричневе	4	3309 Couderc
		фіолетове	5	Aestivalis Jäger

8. Пояснення до таблиці ознак сортів винограду

1) *Пояснення, що охоплюють декілька ознак*

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Пагін: обстеження проводять на середній третині пагона.

(б) Розвинений листок: обстеження проводять на розвинених листках із середньої третини пагона безпосередньо над гроном.

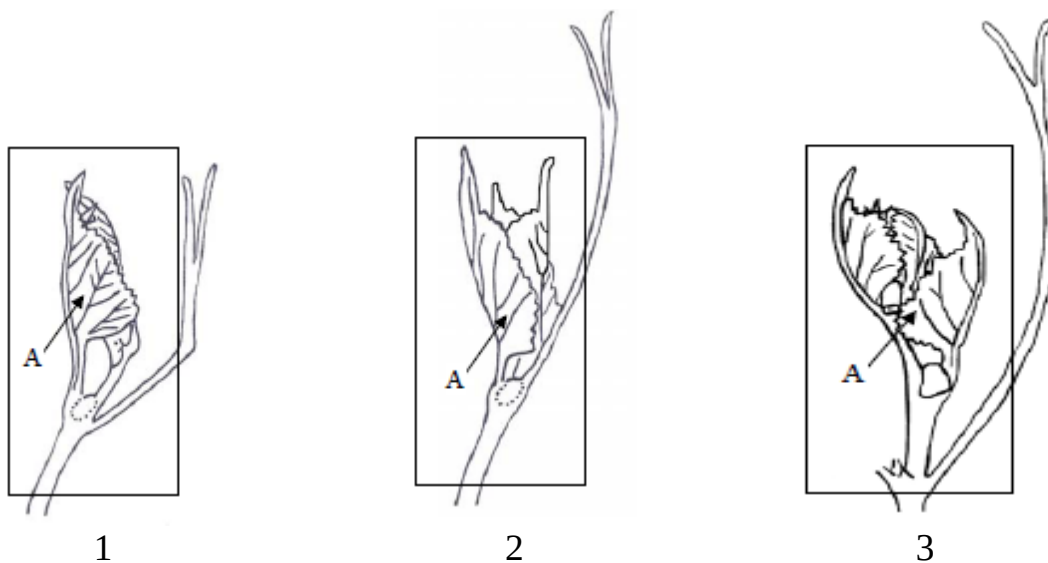
2) *Пояснення, що стосуються окремих ознак*

До 1 Час розпускання бруньок

Відзначають, коли 50% рослин вступили у цю фазу і щонайменше 50% бруньок перебувають у стадії 07.

Обрізування може впливати на час розкриття бруньок, тому весь матеріал підлягає однаковому обрізуванню за технологією і строком.

До 2 Молодий пагін: відкритість верхівки (необхідне виділено рамкою)

1

2

3

Закрита

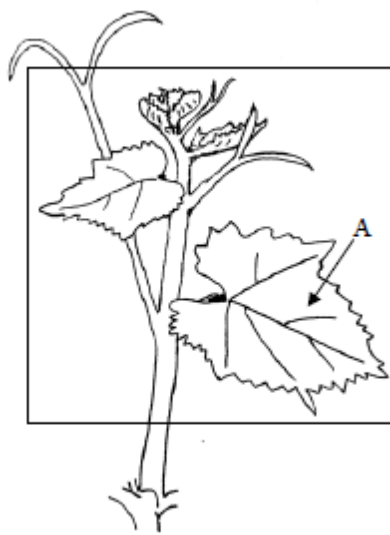
слабко відкрита

напіввідкрита

4

широко відкрита

5

повністю відкрита

Відкритість верхівки визначається як положення молодих листків. Листки позначені літерою «А» мають приблизно однаковий фізіологічний вік. Відкритість верхівки корелює з подовженням верхівки пагона.

До 3 + 4 + 5 Молодий пагін: щільність прилеглих волосків на верхівці (3); антоціанове забарвлення прилеглих волосків на верхівці (4); щільність прямих волосків на верхівці (5).

Широко чи повністю відкрита верхівка (ознака 2), визначається виключаючи перші два зовнішні відігнуті листки. На закритих та напіввідкритих

верхівках листки розгортають.

До 6 Молодий листок: забарвлення верхнього боку пластинки

У випадку закритої, слабо відкритої чи напіввідкритої верхівки обстеження проводять на перших двох дистальних розгорнутих листках (ознака 2). У випадку широковідкритої і повністю відкритої верхівки обстежують перші чотири дистальні розгорнуті листки. Прояви зелене з антоціановими плямами (3), світло-мідно-червоне (4), темно-мідно-червоне (5) і винно-червоне (6) відповідають збільшенню ступеня антоціанового забарвлення.

До 7 + 8 Молодий листок: щільність прилеглих волосків між жилками на нижньому боці пластинки (7); щільність прямих волосків на жилках із нижнього боку пластинки (8).

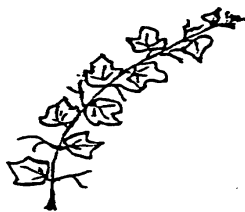
Обстеження проводять на другому дистальному розгорнутому листку у випадку закритої, слабо відкритої і напіввідкритої верхівки пагону і на четвертому листку – у випадку відкритої верхівки пагону.

До 9 Пагін: положення (до підв'язування)

1

Вертикальне

3

напівпряме

5

горизонтальне

7

напівпоникле

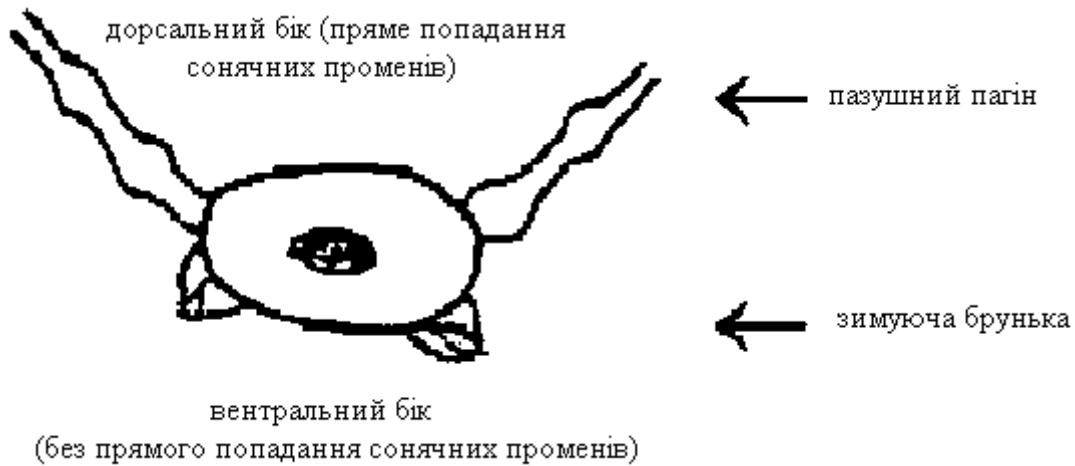

9

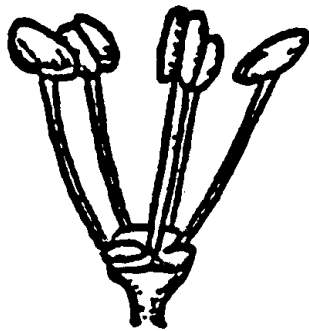
поникле

До 10 + 11 + 12 + 13 Пагін: забарвлення дорсального боку міжвузлів (10); забарвлення вентрального боку міжвузлів (11); забарвлення дорсального боку вузлів (12); забарвлення вентрального боку вузлів (13).

Поперечний переріз пагона

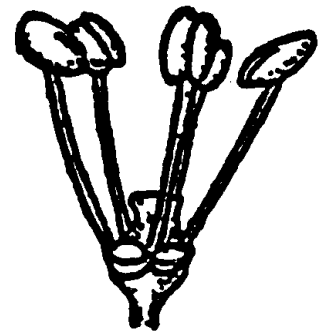
До 16 Квітка: статеві органи

1

Добре розвинені тичинки,
відсутня маточка

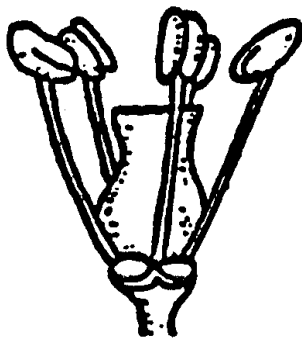
3

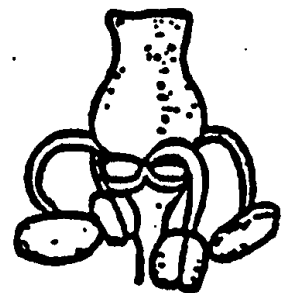
2

добре розвинені тичинки
редукована маточка

4

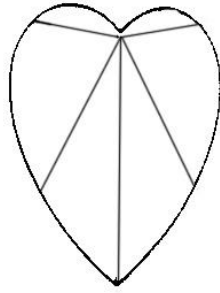

добре розвинені тичинки і
розвинена маточка

відхилені тичинки добре
розвинена маточка

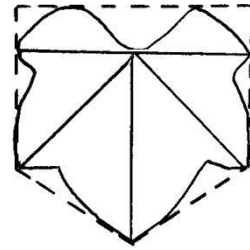
До 18 Розвинений листок: форма пластинки

(округлі бічні контури)

1

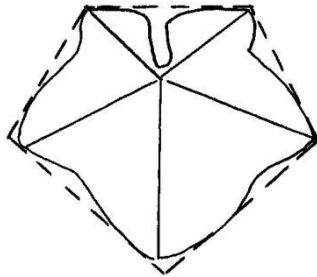
Серцеподібна

(утворює п'ятикутник з паралельними сторонами)

2

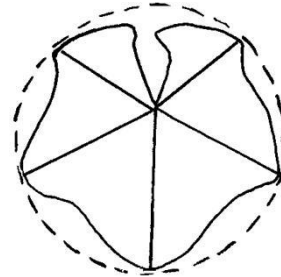
дельтоподібна

(утворює п'ятикутник з широкою частиною до основи)

3

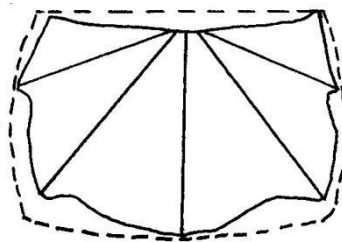
п'ятикутна

(утворює п'ятикутник з широкою частиною до верхівки)

4

округла

(ширша, ніж довша)

5

ниркоподібна

До 20 Розвинений листок: кількість лопатей

Лопать – це частина листка між двома листковими пазухами. Листкова пазуха починається одразу з того місця, де закінчуються зубці на краю листка. Вважають, що листок, в якого немає бічних пазух, складається з однієї лопаті.

В однієї рослини можуть утворюватись листки з різною кількістю лопатей. Обстежується переважаюча кількість лопатей.

До 21 Розвинений листок: верхні бічні вирізи за глибиною

До 22 Лише сорти з лопатевими листками. Розвинений листок: розташування лопатей верхніх листкових вирізів.

Верхні бічні вирізи розміщені між середньою жилкою і наступною за нею бічною основною жилкою.

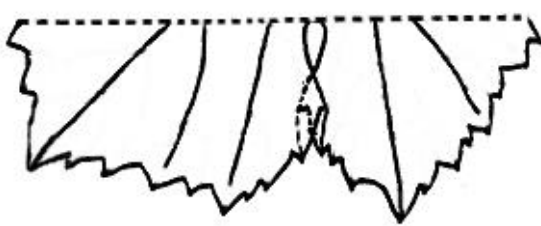
1

Відкрите

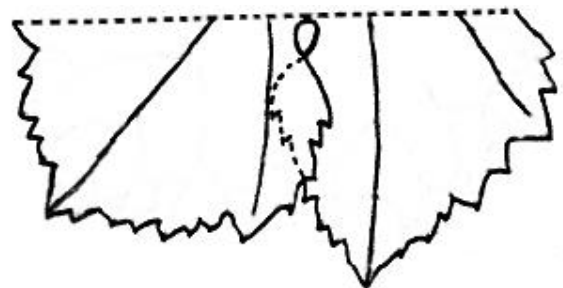
2

закрите

3

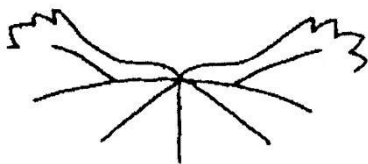
слабко перекриваються

4

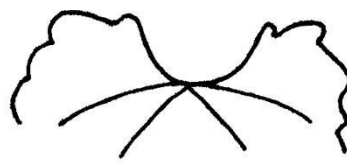
сильно перекриваються

До 23 Розвинений листок: розташування лопатей біля черешка

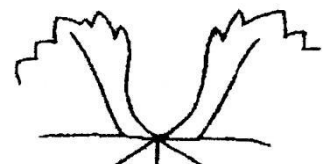
1

Дуже широко відкрите

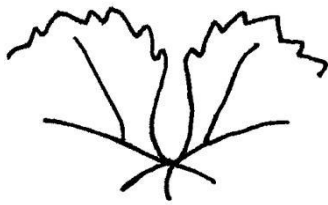
2

широко відкрите

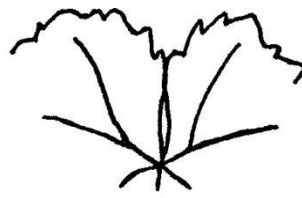
3

напіввідкрите

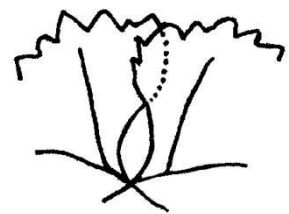
4

слабко відкрите

5

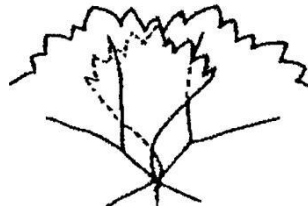
закрите

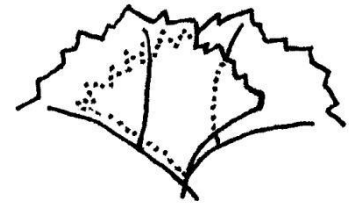
6

слабко
перекриваються

7

наполовину
перекриваються

8

сильно
перекриваються

9

дуже сильно
перекриваються

До 24 Розвинений листок: зубці за довжиною

До 25 Розвинений листок: відношення довжина / ширина зубця

До 26 Розвинений листок: форма зубців

Усі спостереження виконують на зубцях вторинних (додаткових) жилок між основними бічними жилками.

До 26 Розвинений листок: форма зубців

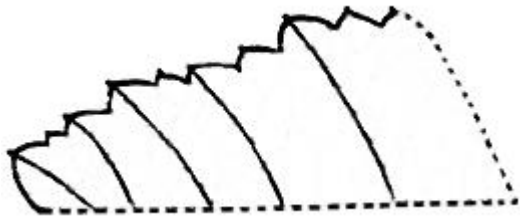
1

Обидва боки увігнуті

2

обидва боки прямолінійні

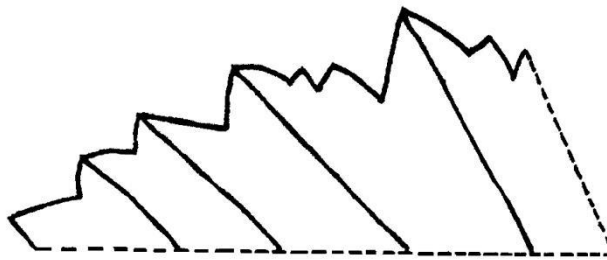

3

обидва боки випуклі

4

один бік увігнутий, другий –
випуклий

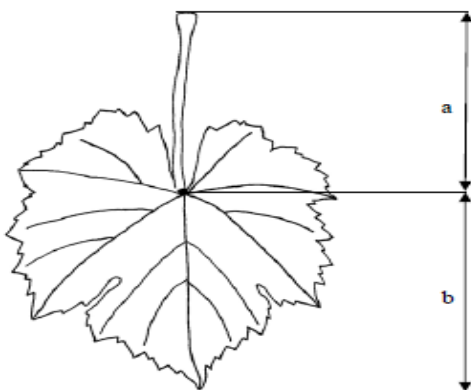
5

поєднання зубців із обома прямолінійними боками та обома випуклими

До 27 Розвинений листок: частка головних жилок з антоціановим забарвленням на верхньому боці листка.

Цю ознаку слід обстежувати як частку від загальної довжини головних жилок з антоціановим забарвленням, переривчатість антоціанового забарвлення не зараховують до пропорції.

До 30 Розвинений листок: довжина черешка порівняно з довжиною середньої жилки

a – довжина черешка
b – довжина середньої
жилки

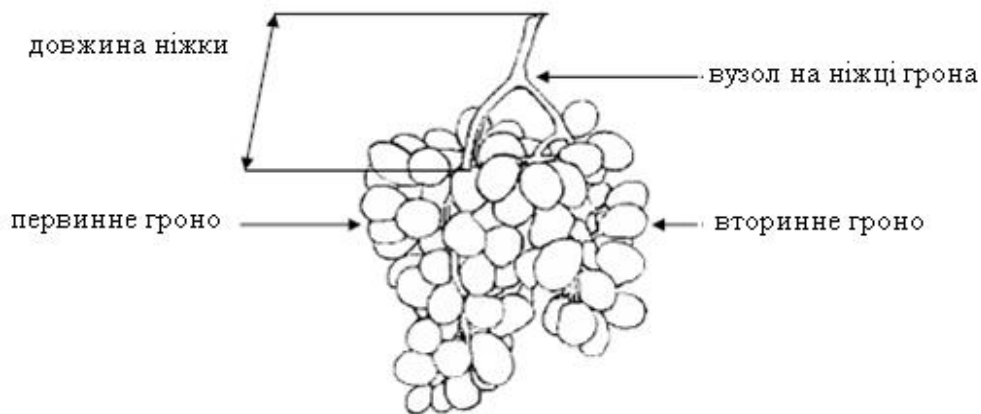
До 31 Час початку досягання ягід

Обстежують, коли близько 50% ягід на 50% рослин починають ставати м'якими. Ягоди змінюють форму, коли їх злегка стиснути між пальцями.

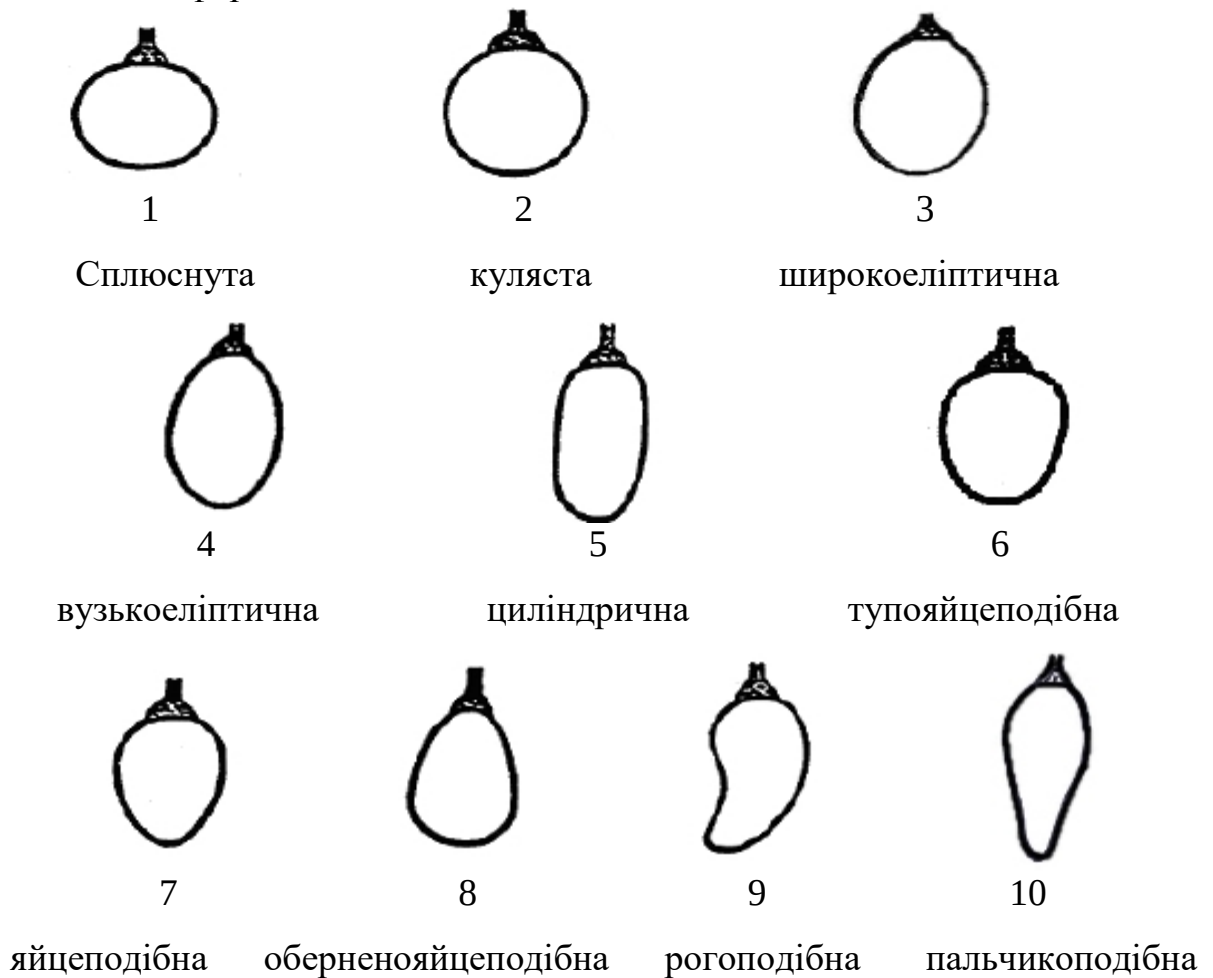
До 33 Гроно: за щільністю

- 1 – ягоди згруповані, добре видно плодоніжки;
- 3 – окремі ягоди, частково видно плодоніжки;
- 5 – щільне розміщення ягід, плодоніжки не видно, ягоди рухомі;
- 7 – ягоди не рухаються;
- 9 – ягоди стиснутої форми.

До 34 Гроно: ніжка первинного грона за довжиною

До 36 Ягода: форма

До 43 Ягода: утворення насіння

- 1 – насіння не утворюється (партенокарпіки, типу *Corinthe*);
- 2 – насіння з м'якою оболонкою, зародок та ендосперм не повністю розвинені (стеноспермокарпіки, тип *Sultanina*);
- 3 – насіння цілком розвинене.

3) Коди та опис фенологічних стадій винограду відповідно до шкали BBCH

BBCH - коди	Опис
1	2
Основна стадія розвитку 0	Паросток/Розвиток бруньки
00	Стан спокою: зимові бруньки гостро-округлі, світло чи темно-коричневі залежно від сорту, брунька більше або менше закрита відповідно до сортових ознак.
01	Початок набрякання: бруньки починають товщати зсередини та звільняються від лусочок.
03	Кінець набрякання бруньок: бруньки набрякли, але ще не зелені.
05	«Волокниста стадія»: явно видно коричневі волокна
07	Початок розкриття бруньок: щойно з'явилася зелена верхівка.
09	Брунька розкрилася: явно видно верхівку зеленого паростка
Основна стадія розвитку 1	Розвиток листків
11	Перший листок розгорнувся
12	2-ий листок розгорнувся
13	3-ій листок розгорнувся

1	2
1_	Стадії тривають до...
19	Дев'ять або більше листків розгорнулись
Основна стадія розвитку 5	Поява суцвіття
53	Суцвіття чітко видно
55	Суцвіття збільшене, квітки не відокремлені
57	Суцвіття повністю розвинене, квітки відокремлені
Основна стадія розвитку 6	Цвітіння
60	Перші квіткові ковпачки (шоломчики) відокремлюються від квітколожа
61	Початок цвітіння: 10% ковпачків відпало
63	Середина цвітіння: 30% ковпачків відпало
65	Повне цвітіння: 50% ковпачків відпало
68	80% ковпачків відпало
69	Кінець цвітіння
Основна стадія розвитку 7	Розвиток ягід
71	Зав'язь: початок наливу ягід, майже не лишилося квіток
73	Утворюється зав'язь, ягоди дрібні
75	Ягоди розміром з горошину
77	Ягоди доторкуються
79	Ягоди доторкуються повністю
Основна стадія розвитку 8	Достигання ягід
81	Початок достигання: ягоди світлого забарвлення
83	Ягоди забарвлюються

1	2
85	Пом'якшення ягід
89	Ягоди у збиральній стиглості
Основна стадія розвитку 9	Старіння
91	Після збирання врожаю: кінець досягання деревини
92	Початок осіннього забарвлення листків
93	Початок обпадання листків
95	50% листків обпало
97	Кінець листопаду
99	Післязбиральний догляд

4) Синоніми і забарвлення шкірки сортів-еталонів

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Ahmeur bou Ahmeur	Rs	
Airen	B	
Albillo Real	B	
Alicante Bouschet	N	Garnacha Tintorera
Alphonse Lavallée	N	Ribier
Aramon noir	N	
Aspiran	N	
Aubun	N	
Auxerrois	B	
Barbera	N	
Bicane	B	

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Black finger	N	
Blauer Portugieser	N	Portugais bleu, Modry Portugal
Bobal	N	
Brancellao	N	
Cabernet Franc	N	
Cabernet Mitos	N	
Cabernet Sauvignon	N	
Cardinal	Rg	
Carignan	N	Cariñena, Mazuela
Chardonnay	B	
Chasan	B	
Chasselas blanc	B	Weisser Gutedel
Chasselas Cioutat	B	
Chasselas rose	Rs	Roter Gutedel
Chenin blanc	B	
Clairette	B	
Corinthe noir	N	Black Corinth, Corinto nero, Korinthiaki, Corinto negro
Deckrot	N	
Domina	N	
Dornfelder	N	
Emperor	Rg	
Folle blanche	B	
Freisa	N	
Furmint	B	

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Gamay	N	
Gamay de Bouze	N	
Gamay de Chaudenay	N	
Garnacha tinta	N	Grenache noir
Gewürztraminer	Rs	Roter Traminer, Traminer aromatico, Tramin červený
Hebron	B	
Isabella	N	
Italia	B	
Kahlili belyi	B	
King Husainy	B	Jade seedless
Lipovina	B	Harslevelu
Malvar	B	
Marsanne	B	
Melon	B	
Merlot	N	
Meunier	N	Müllerrebe, Pinot meunier
Molinera gorda	Rg	
Moscatel de grano menudo rojo	Rs	
Mourvedre	N	
Müller Thurgau	B	Rivaner
Muscat à petits grains blancs	B	Gelber Muskateller, Moscatel de grano menudo, Moschato aspro, Muscat blanc

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Muscat of Alexandria	B	Hanepoot, Zibibbo, Moscatel de Alejandría, Moscatel de Málaga, Moscatel romano
Muscat Ottonel	B	
Nehelescol	B	
Nero	N	
Ohanes	B	
Olivette noir	N	
Palatina	B	
Perle de Csaba	B	Csaba gyöngye
Petit Verdot	N	
Pinot gris	G	Grauburgunder, Pinot grigio, Ruländer
Pinot noir	N	Blauer Spätburgunder, Pinot nero, Rulandské sedé
Portugieser	N	
Riesling	B	Riesling renano, Rheinriesling, Weisser Riesling, Ryzlink rýnský
Sangiovese	N	
Santa Paula	B	
Sauvignon	B	
Semillon	B	
Servant	B	
Silvaner	B	
Sugraone	B	Superior Seedless
Sultanina	B	Thompson Seedless, Sultanine B

Сорти-еталони	Забарвлення шкірки ягоди *	Синоніми
1	2	3
Tompa	B	
Trebiano Toscano	B	
Uva rara	N	
Vermentino	B	

* Забарвлення ягоди вказано за стандартизованим кодом Європейського товариства класифікації сортів винограду:

B = біле

G = сіре

N = чорне

Rg = червоне

Rs = рожеве

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Grapevine (*Vitis* L.) (TG /50/9, UPOV) // Geneva. 2008-04-09. – 52 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg050.pdf